

FRONTEX' İN HUKUKA AYKIRI MÜDAHALELERİ

FRONTEX' in Hukuka Aykırı Müdahaleleri

Son günlerde Avrupa Birliği Sahil Güvenlik ve Sınır Ajansı'nın (Frontex), Yunanistan'ın kara sularına ulaşan sığınmacıları geri ittiği ile alakalı soruşturma başlattığına ilişkin haberler basına yansımıştır. Duruma ilişkin yazılı açıklamada bulunan Frontex İcra Direktörü Fabrice Leggeri, Yunanistan dış sınırlarındaki faaliyetlerle ilgili bazı basın yayın organlarında çıkan suçlamaların araştırıldığını belirtmiştir.

Bazı sivil toplum kuruluşları, başlatılan bu soruşturmayı göstermelik olarak nitemişler ve soruşturmada Yunanistan aleyhinde herhangi bir sonucun çıkmayacağını belirtmişlerdir. Nitekim soruşturma yeni başlamış olmasına rağmen Frontex İcra Direktörü Fabrice Leggeri de mezkûr açıklamada şu ana kadar ellerinde Yunanistan'a ilişkin yapılan suçlamaları kanıtlayacak somut delil olmadığını beyan etmiştir.

Bununla beraber daha önce basına yansıyan Frontex'e ilişkin haberler de Frontex tarafından başlatılan soruşturmanın göstermelik olduğuna ilişkin görüşü destekler niteliktedir. Örneğin Türk makamları tarafından 8 Haziran 2020'de çekilen ve basına yansıyan görüntülerde Çanakkale Ayvacık açıklarında içinde sığınmacıların bulunduğu bir botun Yunan kara sularına ulaştığı, bölgede bulunan Frontex'in sığınmacıları kurtarmak yerine botun geçişini engellediği, bir süre sonra olay yerine gelen Yunan sahil güvenlik unsurlarının sığınmacıların bulunduğu botun yakıt tankını söktüğü ve botu Türk kara sularına doğru geri ittiği, Frontex'in ise tüm bu olayları izlemekle yetindiği görülmüştür.

Frontex'in deniz operasyonlarında ne tür yetkilere sahip olduğu 656/2014 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü ile düzenlenmiştir. Buna göre Frontex'in yaptığı operasyonlarda gerek AB hukukuna gerek Avrupa Birliği Temel Haklar Şartına gerekse uluslararası hukuka uygun davranması, **alacağı tedbirlerin geri göndermeme ilkesini de kapsayarak** ulaşılmak istenen amaçla orantılı, ayrımcı olmayan, insanlık onuru, temel haklar, mülteci ve sığınma arayanların haklarına saygılı olması gerekmektedir.

Bununla beraber kara sularında sınır kontrollerinden kaçma şüphesi olan kişileri taşıdığı veya sığınmacı kaçakçılığına karıştığından makul gerekçelerle şüphe duyulan tekne ve botlara yönelik ilgili devletlerin Frontex gibi operasyona katılan birimleri çeşitli şekillerde yetkilendirebileceği mezkûr tüzüğün 6 vd. maddelerinde zikredilmiştir. **Bu bağlamda Frontex'in kullanabileceği yetkilerden bir kısmının da söz konusu şüphe duyulan tekne ve bottaki sığınmacıların acil sağlık yardımına ihtiyaçlarının olup olmadığını kontrol etmek ve bu sığınmacıları insani kaidelere uygun bir şekilde kıyı**

“Bu bağlamda Frontex'in kullanabileceği yetkilerden bir kısmının da söz konusu şüphe duyulan tekne ve bottaki sığınmacıların acil sağlık yardımına ihtiyaçlarının olup olmadığını kontrol etmek ve bu sığınmacıları insani kaidelere uygun bir şekilde kıyı üye devlete götürmek olduğu bilinmektedir.”

üye devlete götürmek olduğu bilinmektedir. Fakat yukarıda zikredilen 8 Haziran 2020'de tarihli örnekte olduğu gibi Frontex'in ekseriyetle "geminin başka yöne veya üçüncü bir ülkeye yöneltilmesi yani geri itilmesi" yoluna başvurduğu görülmektedir.

Sığınmacı taşımada genellikle uyruksuz, küçük ve denize elverişli olmayan tekne ve botların kullanımı göz önüne alındığında ilgili devletin rızası ile Frontex'in başvurduğu bu yolun birçok açıdan uluslararası hukuk düzenlemelerine ve AB hukukuna aykırılık teşkil ettiği görülmektedir. Şöyle ki:

- Denize elverişli olmayan tekne ve botların kullanılması nedeniyle her devletin kurtarma yükümlülüğü söz konusu iken, tekne ve botların geri itmek suretiyle başka yöne yöneltilmeleri kurtarma yükümlülüğünün düzenlendiği Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi (BMDHS), Denizde Arama ve Kurtarma Uluslararası Sözleşmesi (SAR) ve Denizde Can Güvenliği Uluslararası Sözleşmesi'ne (SOLAS) aykırılık teşkil etmektedir.

- Söz konusu geri itmeler, tekne ve botlarda bulunan sığınmacıların hayati riskini arttırdığından Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı ile uyumsuzdur.

- Tekne ve botlarda bulunan sığınmacılara iltica talebinden bulunma imkânı sağlanmadığından mezkûr itmeler Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme (MHSİS) ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (AİHS) ters düşmektedir.

Frontex deniz operasyonlarının denizde yaşanan can kayıplarını en aza indirmek olduğu söylene de başka yöne ya da üçüncü ülkeye yöneltilme yani geri itme yolu ile bu amaca hizmet edilmediği, asıl gayenin mümkün olduğunca sınırları üçüncü ülke vatandaşlarına kapalı tutmak suretiyle sığınmacı akışının önüne geçmek olduğu ve dahası bu durumun hem uluslararası hukuka hem de AB hukukuna aykırılık teşkil ettiği şüpheden uzaktır.

Bu sebeplerle, asıl gayesinin denizde yaşanan kayıpların önüne geçmek olduğu ileri sürülen Frontex'in bu amaca hizmet etmesi, hem uluslararası hukuka hem de AB hukukuna uygun hareket etmesi gerekmektedir. **Bu doğrultuda Frontex tarafından Yunanistan'a ilişkin başlatılan soruşturmanın tarafsız bir şekilde yürütülmesi gerekmektedir.**

Kamuoyuna duyurulur.

Uluslararası Mülteci Hakları Derneği

Av. Abdullah Resul Demir

Genel Başkan

www.umhd.org.tr

+90 212 531 20 25